

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Cornelio Papa & martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

DE S. CORNELIO PAPA ET MARTYRE. 249
HISTORIA BREVIS CORNELII ROMANI
 PONTIFICIS ET MARTYRIS SANCTISSIMI,
ex libro Pontificali Damasi Papae.

CORNELIVS natione Romanus, ex patre Castino, se- 14. Septem-
 dit annos tres in Episcopatu, & dies decem. Hic sub Cae- bis.
 sare * Decio martyrio coronatur. Sub huius Episcopatu Alij volūt
 Nouatus Nouatianum extra Ecclesiam ordinavit, & in sub Gallo &
 Africa Nicostratum. Hoc facto, confessores qui se sepa- Volusiano.
 rauerant à Cornelio, cum Maximo presbytero, qui cum Nouatus
 Mose fuit, ad Ecclesiam sunt reuersi, & facti sunt confes- haereticus,
 sores fideles. Post hoc Cornelius Episcopus Centumcel-
 las pulsus est, & ibi scriptam epistolam de sua confirma-
 tione, missam à Cypriano (quam Cyprianus in carcere
 subscripsit, & dedit Celerino lectori) suscepit. Hic tem-
 poribus suis, rogatus à quadam matrona Lucina, corpora Apostolorum beatorum
 Petri & Pauli è Catacumbis leuauit noctu. Primùm quidem corpus beati Pauli bea-
 ta Lucina posuit in praedio suo via Ostiensi, ad locum vbi decollatus est. Beati verò
 Petri corpus accepit beatus Cornelius Episcopus, & posuit iuxta locum, vbi crucifi-
 xus est, inter corpora sanctorum Episcoporum in templo Apollinis in Vaticano pa-
 latij Neroniani, in monte aureo, tertio Calendas Iulij.

Post hoc Cornelius ambulauit Centumcellas. Eodem tempore audiuit Decius,
 quod epistolam accepisset à beato Cypriano Carthaginensi Episcopo. Qui misit
 Centumcellas, & adduxit beatum Cornelium. Quem iussit sibi cum praefecto vrbs
 in Tellude noctu presentari: cui ita dixit; Sic definisti, vt nec deos consideres, nec
 precepta principum audias, nec nostras minas timeas, vt contra rempublicam literas
 accipias, & dirigas? Cornelius Episcopus respondit, dicens; Ego de corona Domini
 mei literas accepi & direxi, & non contra rempublicam, sed magis per spirituale con-
 siliū ad animas redimendas. Tunc Decius iracundia plenus, iussit os beati Cornelij
 cum plumbatis caedi, & praecipit cum duci ante templum Martis, vt adoraret. Quod
 si non fecerit, dicens, capite truncetur. Post hoc, id est, tertio Nonas Martij, ante-
 quam passus est, omnia bona Ecclesiae tradidit Stephano Archidiacono. Hoc factum
 est. Qui cum adorare non vellet, decollatus est in loco supradicto. Cuius corpus no-
 cte collegit beata Lucina cum clericis, & sepeleuit in crypta iuxta coemeterium Ca-
 lixti in praedio suo via Appia, decimo octauo Calendas Octobris. Et cessauit Episco-
 patus dies * trigintaquinque.

In vetusto quodam exemplari sic legitur:

Hic iam ante passionem suam omnia bona Ecclesiae, tradidit Stephano Archidia-
 cono suo. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrium, & ordinauit pre-
 sbyteros quatuor, diacones quatuor, Episcopos per diuersa loca numero septem.
 Epistolas atque decreta Episcopis & catholicis viris per diuersa loca direxit.

**EX EPISTOLA BEATI CYPRIANI AD AN-
 TONIANVM DE EODEM SANCTISSIMO PON-
 tifice, quae est libri 4. Epistola 2.**

VENIO iam nunc, frater charissime, ad personam Cornelij collega
 nostri, vt Cornelium nobiscum veriùs noueris, non de maligno-
 rum & detrahentium mendacio, sed de Domini Dei iudicio, qui
 Episcopum fecit, & coepiscoporum testimonio, quorum nume-
 rus vniuersus per totum mundum concordī vnanimitatē consen-
 sit. Nam (quod Cornelium nostrum charissimum Deo & Chri-
 sto, & Ecclesiae eius, itē consecratoribus cunctis laudabili pra-
 dicatione commendat) non iste ad Episcopatum subito peruenit, sed per omnia
 officia Ecclesiastica promotus, & in diuinis administrationibus Dominum saepe pro
 meritis, ad sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Tum
 deinde Episcopatum ipsum nec postulauit, nec voluit, nec vt ceteri, quos arrogantia
 &

14. Septem-
 bis.
 Alij volūt
 sub Gallo &
 Volusiano.
 Nouatus
 haereticus,

5 Cornelius
 corpora san-
 ctorum Pe-
 tri & Pauli
 transtulit.

5. Cornelius
 sistitur cor-
 tyranno.

Os eius plu-
 batis caedi-
 tur.

Capite pu-
 nitur.

66.

Nora de of-
 ficijs, id est,
 Ordinibus
 Ecclesiasti-
 cis.

& superbiæ suæ tumor inflat, inuasit? sed quietus & modestus, & quales esse consueverunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientiæ suæ, & pro humilitate ingenitæ sibi & custoditæ verecundiæ, non vt quidam, vim fecit, vt Episcopus fieret? sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus exciperet. Et factus est Episcopus à plurimis collegis nostris, qui tunc in vrbe Roma aderant? qui ad nos literas honorificas, & laudabiles, & testimonio suæ prædicationis illustres, de eius ordinatione miserunt.

Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de clericorum penè omnium testimonio, de plebis, quæ tunc adfuit, suffragio, & de sacerdotum antiquorum & honorum virorum collegio: cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, id est, cum locus Petri & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret. Quo occupato Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, quisquis iam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est: nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet vnitatem? quisquis ille fuerit, multum de se licet iactans, & sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, foris est. Et cum post primum secundus esse non possit, quisquis post vnum, qui solus esse debeat, factus est, non iam secundus ille, sed nullus est.

Tum deinde post Episcopatum non exambitum, nec extortum, sed de Dei, qui sacerdotes facit, voluntate susceptum, quanta in ipso suscepto Episcopatu suo virtus? quantum robur animi? qualis firmitas fidei? Quod nos simplici corde & perspicere penitus, & laudare debemus? sedisse intrepidum Romæ in sacerdotali cathedra eo tempore, cum tyrannus infestus Dei sacerdotibus, fanda atque infanda comminaretur, cum multo patientius & tolerabilius audiret leuari aduersus se æmulum principem, quam constitui Romæ æmulum sacerdotem. Nonne hic, frater charissime, summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? nonne inter gloriosos confessores & martyres deputandus, qui tantum temporis sedit, expectans corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis ultores, qui Cornelium aduersum edicta feralia resisterent, & minas, & cruciatus, & tormenta fidei vigore calcantem, vel gladio inuaderent, vel cruci figerent, vel igne torrerent, vel quolibet inaudito genere poenarum viscera eius & membra laniarent? Etiam si maiestas Domini protegentis & bonitas sacerdotem, quem fieri voluit, factum quoque protexit? tamen Cornelius, quantum ad eius deuotionem pertinet & timorem, passus est quicquid pati potuit, & tyrannum armis & bello postmodum vidu, prior sacerdotio suo vicit. Quod autem quædam de illo inhonesta & maligna iactantur, nolo mireris: cum scias hoc esse

opus semper diaboli, vt seruos Dei mendacio laceret, & opinionibus falsis gloriosum nomen infamet: vt qui conscientiæ suæ luce clarescunt, alienis rumoribus sordidentur. Explorasse autem collegas nostros scias, & verissimè comperisse, nulla illum libelli, vt quidam iactant, labe maculatum esse: sed neque cum Episcopis, qui sacrificauerunt, communicationem sacrilegam miscuisse: sed eos demum, quorum causa audita, & innocentia comprobata sit, coniunxisse nobiscum. Nam & de Trophimo, de quo tibi scribi desiderasti, non ita res est, vt ad te pertulit rumor & mendacium malignorum. Nam sicut antecessores nostri sæpè fecerunt, colligendis fratribus nostris charissimus frater noster Cornelius necessitati succubuit: & quoniam cum Trophimo pars maximâ plebis abscesserat, redeunte nunc ad Ecclesiam Trophimo, & satisfaciente, & poenitentia deprecationis errorem pristinum consistente, & fraternitatem, quam nupè abstraxerat, cum plena humilitate & satisfactione reuocante, audita sunt eius preces, & in Ecclesiam Domini non tam Trophimus, quam maximus fratrum numerus, qui cum Trophimo fuerat, admissus est: qui omnes ad Ecclesiam regressuri non essent, nisi cum Trophimo comitante venissent. Tractatu ergo illic cum collegis plurimis habito, susceptus est Trophimus: pro quo satisfacere fratrum reditus, & restituta multorum salus: sic tamen admissus est Trophimus, vt laicus communicet, non secundum quod ad te malignorum litera pertulerunt, quasi locum sacerdotis vsurpet. Sed & quod passim communicare sacrificatis Cornelius tibi nunciatus est, hoc etiam de apostatarum fictis rumoribus nascitur. Neque enim possunt laudare nos, qui recedunt: aut expectare debemus, vt placeamus illis, qui nobis displicentes, & contra Ecclesiam rebelles, sollicitandis de Ecclesia fratribus violenter insistunt. Quare & de Cornelio, & de nobis quæcunque iactantur, nec audias facile, nec credas, frater charissime.

Trophimus apostata ad ecclesiam se reuertitur.

Nota lector quid tribuendum sit apostatis, dum catholicis detrahunt.